

Doç. Dr. Zlatina Ur: İklim değışikliğinin zorlukları – 2024/25 yetiştirme sezonu buğday için bir öncekinden çok farklı. İyi bir hasat bekliyoruz!

Автор(и): Растителна защита

Дата: 09.06.2025 Брой: 6/2025

2024/25 yetiştirme sezonunda buğday ekimlerinin durumu, beklenen verim, iklim değışikliğinin özellikleri, Bulgar buğday ıslahının karşılaştığı zorluklar, hassas tarım ve Aytos'taki genç çiftçi Nikola Nikolov'un çiftliğindeki uygulaması ve Dobruca'daki rüzgar perdelerinin önemi hakkında Sadovo'daki IPGR "K. Malkov" Islah-Genetik ve Çeşit Koruma Bölüm Başkanı Doç. Dr. Zlatina Ur ile konuşuyoruz.

30 Mayıs 2025'te düzenlenen Sadovo'daki "Çiftçi Günü"nde, Baş Asistan Alexiev, tahıl ürünleri sunumunda bu yıl ülkedeki ekim alanlarının yaklaşık %90'ının çok iyi ve hatta mükemmel durumda

olduğunu belirtti. İklimsel sürprizler olmazsa, yüksek verimli bir yıl bekleyebilir miyiz?

– Maalesef, Bulgaristan'da bireysel ürünler ve bölgeler bazında gözlemlerle doğru istatistikler tutulmuyor, ancak meteorolojik koşulları ve özellikle buğdayın gelişimi için belirleyici olan sıcaklık ve yağışları analiz ederek, bu yetiştirme sezonunun bir öncekinden çok farklı olduğu söylenebilir. Bu yıl Nisan ayında eksi sıcaklıklar birkaç gün boyunca devam etti, kar da öyle. Bu dönem, kardeşlenme evresi ve belki de en erken çeşitlerde sap uzamasının başlangıcı ile çakıştı. Sonraki elverişli koşullar – yağış ve yükselen sıcaklıklar – daha fazla kardeş oluşumu için bir ön koşuldu, bu da ana başaktaki olası hasarlardan kaynaklanan kayıpları telafi edebilirdi. Ekim alanlarının bir kısmında pas hastalığı gözlemleniyor, bu nedenle çiftçiler dikkat etmeli. Hasada kadar hala zaman var ve umarım koşullar optimuma yakın olur ve yüksek verimler elde edilir. Son yıllarda Güney Bulgaristan'da Aralık, Ocak ve Şubat aylarında neredeyse hiç eksi ortalama günlük sıcaklık ve Mart ortası ve sonu için don kaydedilmediğini hatırlatmak isterim.

IPGR “K. Malkov” Bulgar buğday ıslahı, hem Poruchik Geschanovo köyü yakınındaki “Buğday Yolu” hem de Aytos'taki “Tarla Günü” platformlarına katılıyor. Dobruca'da hangi çeşitler ekildi ve rakip Batılı çeşitlere kıyasla nasıl performans gösterdiler?

– Aytos'ta IPGR, Sadovo'nun en yeni ekmeklik kışlık buğday çeşitleri ekildi – Sashets, Yailzla, Farmer, Gizda, Blan, Pobeda ve tritikale çeşidi Rozhen. Poruchik Geschanovo köyü yakınındaki “Buğday Yolu” platformunda ise tritikale hariç, yine IPGR, Sadovo'nun aynı en yeni ekmeklik kışlık buğday çeşitleri ekildi. Nasıl performans gösterdiklerini söylemek için henüz çok erken; kesin verilere sahip olmak için hasadı bekleyelim.

Sadece geç donlardan sonra iyi bir şekilde toparlandıklarını ve gelişimlerine devam ettiklerini söyleyebilirim.

Modern Bulgar buğday ıslahının önündeki başlıca zorluklar nelerdir?

– Bulgar buğdaylarının bir dizi avantajı var – yüksek kaliteli ve yüksek verimliler. Yıllar boyunca defalarca, benim için önceliğin, üretim potansiyeli açısından daha düşük kaliteli çeşitlerden geri kalmayan kaliteli buğday çeşitleri olduğunu belirttim. Bunlar hem buğday üreticilerinin hem de fırıncılık endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılayabilir. Buğdaylardan elde edilen un, yapay iyileştiriciler ve koruyucular kullanılmadan kaliteli ekmek hazırlamak için uygundur. Bu, onlara karşı alerji riskini azaltır. Yüksek gluten içeriğine sahip güçlü buğdaylar, daha düşük kaliteli

çeşitlerden elde edilen unun iyileştiricisi olarak da hizmet edebilir. Bu şekilde, kaliteli buğday tanesi Bulgar tüketicilerine, Balkanlara ve dünya pazarına sunulabilir.

Maalesef, A grubundan yüksek kaliteli buğdaylar ile B grubundan daha düşük kaliteli, aynı zamanda “yemlik” buğdaylar olarak adlandırılan buğdaylar arasında fiyat farkı yok. Böyle bir terim yok, ancak bazı üreticiler ve yabancı şirket temsilcileri tarafından kullanılıyor. Bence, kaliteli tahıl üretimini teşvik edecek bir devlet politikasına ihtiyaç var. Onların avantajı, ıslah sürecinin yetiştirildikleri koşullar altında yürütülmesidir. Bu buğday çeşitleri, yaratıldıkları kuruluşa en az 5-6 yıl değerlendirmeye tabi tutulmuş ve ardından ESCAA'da 3 yıl test edilmiştir. Bu hem doğal hem de ıslahçılar tarafından belirli özelliklere göre – verim, kalite göstergeleri, kuraklık ve kışa dayanıklılık vb. – hedefli bir seçimdir. 10 yıl sonra, koşulların yeni olduğu yabancı çeşitlere kıyasla bizim koşullarımıza daha adapte olmuşlardır.

Bize, Aytos'taki “Tarla Günü”ne ev sahipliği yapan Müh. Nikola Nikolov'un çiftliğinde uyguladığı yeni teknolojilerden bahsedin

– Nikola Nikolov'un çiftliğinde, tüm süreçlerin dijitalleştirilmesi ve otomasyonu bir gerçek. “Hassas Tarım” teknolojisine güveniyor, bu teknoloji üreticilerin uzamsal olarak farklılaşmış bilgiye bağlı olarak tarım arazilerini uygun şekilde yönetmelerini sağlıyor. *Hassas tarım*, su, gübre, bitki koruma ürünleri, işgücü ve ekipman kullanımını azaltmak şeklinde ifade edilen ekonomik ve çevresel faydalar geliştirmede büyük potansiyele sahiptir. Yaklaşımın özü, tarlanın değişken özelliklerine dayanarak tarımda doğru yönetim kararları almak ve maksimum verim elde etmektir. Nikola Nikolov, bitki büyüme indekslerini, yaklaşan meteorolojik koşulların uydu analizini ve bitki koruma için optimal tarihlerin tahminini kullanıyor, bu da ekimden hasada kadar olan maliyetleri sadece yabancı otlar, zararlılar ve hastalıkların kontrolü ve mücadelesi için gerekli olanlara indirgemeyi ve bunları standartın %20'sine düşürmeyi mümkün kılıyor. Birleştirilmiş operasyonlar ve modern makine kullanarak, tarımdaki en büyük maliyet kalemi olan yakıtı da azaltmayı başarıyor – önceden 6-7 litreyken, şu anda dekar başına sadece 4-5 litre. Tüm bunlar ve Aytos'taki genç çiftçinin çalışmalarında uygulanan modern hassas tarımın diğer birçok avantajı, aynı zamanda çevre korumaya, doğanın restorasyonuna ve toprağın korunmasına da yol açıyor. Şu anda akıllı tarımın uygulanması üzerine de çalışmalar yürütülüyor ve gelişmeler bekliyoruz.

Tarım, sürdürülebilir veya uzun vadeli sonuçlar oluşturmak için her bir unsurun özel bakım gerektirdiği entegre bir sistemdir. Bu nedenle son yıllarda biyolojik çeşitliliğin ve toprak sağlığının korunması gibi

konular, bitki yetiştiriciliğine genel yaklaşım için temel öneme sahip olmuştur. Yakın zamanda Dobriç'te rüzgar perdelerinin durumu ve finansmanı tartışıldı. Tarım ve Gıda Bakanlığı'ndan alınan verilere göre, buğday yetiştiriciliğinde bu rüzgar perdeleri verimi %10 ile %20 arasında artırabilir. Çernozyom toprağını koruma, biyolojik çeşitlilik ve nem tutma açısından faydaları oldukça açıktır. Bu tesislerin restore edilmesinin iklim değişikliğiyle mücadelede başarılı bir adım olacağını düşünüyor musunuz?

– Rüzgar perdelerinin restore edilmesi zorunludur ve önemleri iyi bilinmektedir. Bunlar, ürünlerin maruz kaldığı stresi önler veya azaltır ve sonuç olarak verim düşüşü kaydedilmez. Rüzgar erozyonunu azaltır, topraktaki nemi tutar ve tüm ekosistem için koşulları korur. Bir yatırım olarak bu önlem oldukça pahalıdır ve belki sübvansiyonlar şeritlerin korunmasına ve restore edilmesine yardımcı olacaktır. Bunlar tarım arazisi ile “tek bir bütün” değildir.